

Posudek diplomové práce
KATEŘINY SLAVÍKOVÉ
BENÁTKY JAKO OBRAZ DUŠE MODERNÍHO ČLOVĚKA. LITERÁRNÍ
TVORBA PAOLA BARBARA,
ÚRS FFUK

Diplomantka věnovala svou pozornost dílu Paola Barbara (ročník 1922). Byla to odvážná volba, protože Barbaro je spisovatel zvláštního druhu. Povoláním je stavební inženýr, není literát z profese. Celé jeho dílo krouží kolem Benátek: a třebaže jeho texty vzbudily zájem i mimo benátský region, jeho tvorba má zřetelné „regionální“ limity. A v neposlední řadě: je spíše esejista než romanopisec, třebaže se o román pokusil.

Diplomantka ze všech těchto limitujících faktorů udělala ctnost: rozhodla se orientovat svůj průzkum právě na obraz Benátek, tak jak vystupuje z Barbarových textů. Opřela se přitom o dobrou metodologickou inspiraci: Ecovy úvahy o sémiotice architektury a výborné analýzy městského prostoru Christiana Norberga-Schulze (připomínám, že neméně inspirativní mohla být recentní publikace Dany Hodrové Citlivé město).

Jádrem práce jsou drobnohledné analýzy Barbarových textů (příčemž ústředním textem je esej Venezia, la città ritrovata), a to ve vyhraněných perspektivách: Benátky v perspektivě času (ekologické škody, vylidňování, turismus, ale také – v další kapitole – Benátky v čase vzpomínek a v čase jednotlivých denních a nočních okamžiků), Benátky jako jedinečný prostor (divadelní, rytmizovaný) s horizontální či vertikální dynamikou atd. Nezdá se mi účelné reprodukovat jednotlivé položky autorčiných analýz (udělala to sama autorka ve výborném italském resumé), pouze konstatuji, že diplomantka přečetla Barbarovy texty mimořádně pozorně a citlivě a dokázala svým analytickým rastrem postihnout dlouhou řadu relevantních obrazů.

O tom, jak solidně ke svému tématu přistoupila, mne přesvědčují i přílohy, užitečné samy o sobě. Diplomantka nám v nich podává informaci o benátské historii, o topice „mrtvého města“ a motivu „smrti v Benátkách“ (tato topika rezonuje i u Barbara), o „benátských“ autorech. Dedukuji z toho, že si byla vědoma skutečnosti, že její téma v sobě nese riziko jistého „metaesejismu“ a snažila se je zakotvit literárněhistoricky.

V neposlední řadě chci ocenit stylistickou úroveň práce a smysl pro jasnou prezentaci materiálu. Autorka se prohřešila v jediné věci – přehlédla, že citace mají být překládány do češtiny. Je jistě i mou chybou, že jsem jí to nepřipomněl. Domnívám se nicméně, že vzhledem k rozsahu práce, již odvedla, je to omluvitelné.

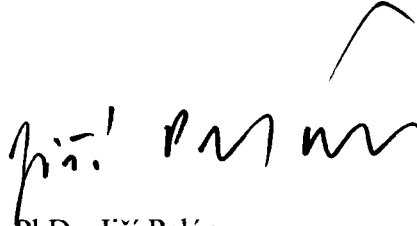
Připojuji ještě pár poznámek k Barbarově autorskému typu, jak mě napadly nad četbou této diplomové práce. Nejsou míněny kriticky (jdou nad rámec toho, co chtěla diplomantka zkoumat), jsou to spíše podněty k dalším úvahám.

Texty, jež Barbaro píše, se zařazují do letité tradice (začíná někdy v pozdní antice s díly typu „mirabilia Romae“), která podivuhodně ožila od časů romantiků. Prostor města je tu „čten“ subjektivitou pozorovatele. Požadavek objektivity by v této romantické tradici byl falešný, a to platí i pro Barbara: také jeho Benátky jsou sumou subjektivních reakcí, jež mají značně heterogenní charakter. Co je vlastně pro jeho Benátky charakteristické? Jsou městem smrti, nebo městem života, jsou labyrintem, nebo prostorem zastavení a hlubšího prožitku věcí, jsou prostorem světla, nebo tmy? Zjevně jsou obojím – jsou projekcí života s jeho veškerými ambivalencemi. Chvillemi tak Barbarovy Benátky zjevně nemají daleko k Calvinovým „neviditelným městům“.

Barbaro buduje svůj obraz Benátek jako osobní mýtus. To je dnes něco dost frekventovaného: podobné knížky se píšou o Paříži, Vídni, Praze, Terstu atd. Ale právě v této konfrontaci se mi zdá, že Barbarův mýtus je dost specifický, a to ve smyslu, který zároveň ukazuje jeho meze. Srovnáme-li např. Barbarův obraz Benátek s Magrisovými obrazy Vídne nebo Terstu, zjistíme zásadní rozdíl. Pro Magrise roste mýtus každého města z jeho historie, je to cosi, v čem historie zanechává stopy, nebo v čem je historie přepisována. U Barbara je to jinak: čas, o kterém mluví, téměř nikdy není čas historický, je to téměř vždy prézens jeho osobního pohledu. Jeho mýtus nemá historické podloží, jeho podloží je čirý impresionismus. To je ve skutečnosti právě u Benátek velmi překvapivé.

Práci pokládám za zdařilou a k obhajobě ji plně doporučuji.

Praha, 14. 9. 2007

doc. PhDr. Jiří Pelán,
vedoucí diplomové práce